

KERK IN DE STEIGERS

Gemeente van Christus,

Wie achterom kijkt, zoals we in de jubileumweek en jubileumbundel hebben gedaan, ziet heel veel mensen die zich hebben ingezet voor de kerk. Mensen die *verantwoordelijkheid* namen en bouwden aan de kerk. Dat doet je vragen: is dus de kerk een menselijke onderneming? Is de kerk *mensenwerk*? We hebben dan al snel de neiging om te zeggen: Nee, natuurlijk niet! We geven er meteen onze gelovige draai aan: de kerk is immers ook en misschien zelfs *vooral* Gods werk. Immers: ‘Als de Heer het huis niet bouwt, tevergeefs zwoegen de werkers’.

Toch gaan we dan te snel. Want de kerk is *wel* een menselijke onderneming! Het zijn mensen die de kerk bouwen, het zijn mensen die invulling geven aan de kerk. Ook de bijbel gaat nooit voorbij aan de plaats en taak van mensen. Sterker nog: het zijn *mensen* die worden geroepen in Gods naam te werken, te bouwen, op weg te gaan. De eerste woorden die God in de bijbel tegen mensen zegt zijn een opdracht: ‘Wees vruchtbaar en word talrijk op de aarde en breng haar onder je gezag!’ (Genesis 1: 28). En - ik maak een reuzensprong - de laatste woorden van Jezus aan zijn leerlingen zijn opnieuw een opdracht: ‘Ga op weg en maak alle volken tot mijn discipelen’ (Mattheus 28). De bijbel zegt niet ‘*carpe diem*’- ‘pluk de dag’ -, maar: ‘Ga aan het werk, neem je verantwoordelijkheid!’

En dat hebben mensen gedaan! Daarom is het terecht dat we mensen in het zonnetje zetten - mensen die hun verantwoordelijkheid hebben genomen. Het is terecht dat we een boek wijden aan het verleden en aanwijzen wat er allemaal met mensenhanden is gedaan. En daarom past het ons - ook in de kerk! - elkaar te bedanken. Bedankt, meneer Poort voor uw levenslange inzet in de kerk! Bedankt allen die zich hebben ingezet en nog steeds inzetten voor al die dingen die gebeuren: het onderhoud van en de zorg voor de kerk, het besturen en regelen, het jeugdwerk, het bezoekwerk, het orgelspel, de bloemen, het kerkblad... teveel om op te noemen. We zeggen vanmorgen tegen elkaar: *Hartelijk bedankt!* En we voegen daar een cadeau bij: de Jubileumbundel.

Toch blijft de vraag wat de woorden die we lazen betekenen: ‘Als de Heer het huis niet bouwt, vergeefs zwoegen de werkers’ en ‘als de Heer de stad niet bewaakt, tevergeefs waakt de wachter’. Dat betekent toch: als God *niets* doet is ons werk *zinloos*! Wij mogen dan een taak hebben, we staan er niet alleen voor.

God heeft er een aandeel in. En Gods aandeel is zo groot dat ons werk zinloos wordt als God zich uit de onderneming terugtrekt.

Laten we vanmorgen heel goed kijken naar deze Psalm, want op het eerste gezicht lijkt die uiteen te vallen in twee delen, die hoegenaamd niets met elkaar te maken hebben. Eerst drie keer, in verschillende bewoordingen: ons werken wordt zinloos als God niet meewerkt. En dan - het lijkt een vreemde sprong - gaat het over het krijgen van kinderen als een gave van God. Klopt deze Psalm wel, of is het een samenraapsel van verschillende onderwerpen? Nou, onthoud dit maar: wie de bijbel leest en op deze manier verrast wordt door vreemde combinaties is waarschijnlijk iets op het spoor dat ons aan het denken kan zetten. Juist nu is het zaak goed op te letten en nauwkeurig te lezen!

‘Als de Heer het huis niet bouwt, vergeefs zwoegen de bouwers’ - dat woord ‘huis’ gaat over stenen en hout, maar evenzeer over een huishouding, een gezin. De plek waar je jezelf kunt zijn, waar je thuis komt, waar je de benen op tafel kunt leggen. Het gaat over basisveiligheid. ‘Als de Heer het huis niet bouwt, vergeefs zwoegen de bouwers’ - wie de zin omdraait krijgt dit: ‘Als de Heer het huis *wel* bouwt dan zwoegen de bouwers *niet* tevergeefs!’ Ziet u dat: als de Heer het huis bouwt ontslaat dat de bouwers niet van bouwen - zij blijven werken, zij blijven zwoegen... maar nu heeft hun werken zin, want de Heer bouwt mee! Dus niet ‘Als de Heer het huis bouwt, kunnen wij rustig toekijken...’ - *God* bouwt en *wij* bouwen - het één kan niet zonder het ander kennelijk - belangrijk om vast te houden!

Tot zover kunnen we er wel wat mee. En als we het toepassen op de kerk snappen we wat dat betekent: ‘Als de Heer de kerk niet bestuurt, tevergeefs vergadert de kerkenraad’ en ‘Als God niet mensen raakt, tevergeefs preekt de dominee’. Maar *als* de Heer in onze kerk werkt, als zijn Geest in ons midden de ruimte krijgt, dan wordt ons eigen werken vruchtbaar. Dan heeft het *wel* zin dat we vergaderen, diensten voorbereiden, de kerk schoon houden en bijeenkomsten organiseren. En als we achterom kijken, zien we dat ook: het moet de Heer zijn die ons heeft bewaard! Mensen hebben gewerkt, verantwoordelijkheid genomen, maar God heeft zijn zegen gegeven!

Dat is dus helder: we kunnen het niet zonder God! Maar zijn we nu klaar? Hebben we gezegd wat gezegd moet worden? Ik hou het gevoel dat *niet* alles gezegd is. Want ik blijf zitten met de vraag: *hoe* bouwt God dan aan dat huis, *wat* is Gods aandeel dan in de bouw?

Ik zei al: als we verder lezen dan lijkt het alsof we een nieuw onderwerp krijgen. Maar als we er nu eens van uitgaan dat de Psalm niet een vreemde draai maakt, maar gewoon verder gaat en wel precies daar waar wij onze vraag stellen? Onze

vraag is: hoe bouwt God aan dat huis? En de Psalm gaat verder met: 'Kinderen zijn een geschenk van de Heer, de vrucht van de schoot is een beloning van God'. Zou dat het antwoord zijn? *Hoe* bouwt God het huis, *hoe* beschermt hij de stad, en *hoe* zorg God voor zijn geliefden? Antwoord: *door kinderen te geven!* Dat is Gods aandeel! Natuurlijk - het staat er nota bene: kinderen zijn een 'geschenk van God' en een 'beloning van God'. De Psalm maakt niet een vreemde wending, maar geeft antwoord op onze vraag!

Als je goed nadenkt, snap je dat ook wel: in de oude cultuur waarin deze woorden geschreven werden was dat letterlijk zo: de enige levensverzekering die je had was het krijgen van kinderen. Als je geen kinderen had, had je geen toekomst, want niemand die voor je kon zorgen als je oud werd. In onze maatschappij is dat anders geregeld: dankzij Drees hebben wij de AOW en ook het nieuwe kabinet doet haar uiterste best om onze oudedagvoorziening betaalbaar te houden. Hoe groot ook het verdriet als er geen kinderen komen, voor onze toekomst is het niet van belang!

Toch gaat de boodschap van de Psalm verder. Als wij geloven dat God zelf ook de bouwer is van de kerk en wij vragen: *hoe* - hoe bouwt God aan zijn kerk? -, zou dan ook dat het antwoord kunnen zijn? *Gods aandeel* in de bouw van de kerk is... een volgende generatie! Gods werk is dat Hij ons kinderen geeft en dus toekomst! En dan herinneren we ons misschien nog de oproep van Mozes die hier twee weken geleden klonk: 'Kies voor het leven, voor je eigen toekomst en die van je kinderen'. Kiezen voor onze kinderen in de kerk is niet vrijblijvend - het is, volgens onze tekst van vandaag, cruciaal. Het is de vraag: aanvaarden we het aandeel dat God ons geeft in de bouw van de kerk of leggen we dat terzijde?

Ik denk dat het ongelooflijk belangrijk is dat we dit zien! Wij denken heel vaak dat onze kinderen voor ons moeten kiezen, voor onze manier van leven, voor onze manier van kerk-zijn. Maar vanmorgen horen we - opnieuw! - dat het Gods manier van bouwen is om ons kinderen te geven. Zij zijn de bouwstenen die regelrecht uit de hemel komen - van God. Zullen we die dan ook alsjeblieft gebruiken? Zullen we dan alsjeblieft werken aan een manier van kerk-zijn die geen drempels kent voor kinderen en jongeren, maar hen voluit welkom heet?

Het jaarthema is 'Kerk in de steigers'. En dit is waar ik met u de komende maanden over na wil denken: hoe pakken wij het cadeau van God uit? Hoe bouwen wij als kundige bouwers aan de kerk waarin *jongeren en ouderen* allebei hun volwaardige plek vinden? Hoe geven wij invulling aan onze verantwoordelijkheid en geven wij God de ruimte om zijn aandeel te leveren? En nee, ik geloof niet dat de oplossing ligt in het houden van meer kinderdiensten. Ik geloof niet dat we dan altijd kinderliedjes moeten zingen. Wat

kinderen willen en verdienen is een vanzelfsprekende plek in ons midden. Als wij ze nadrukkelijk toespreken, drukken we zo ook een beetje weg.

En dus is de vraag naar de plaats van kinderen en jongeren in ons midden een vraag naar ons hele kerk-zijn. Naar onze liturgie, naar onze prediking, naar onze manier van avondmaal vieren, naar onze manier van organiseren; het is een vraag naar onze manier waarop we de kerk ingericht hebben en wat we uitstralen... En nogmaals, ik weet het ook niet precies - maar ik weet heel zeker dat *dit* de inhoud zal moeten zijn van onze zoektocht: hoe geven we plaats aan Gods eigen aandeel in de bouw van de kerk: de jonge generatie.

Over bouwen ging het ook in onze NT-ische lezing. Paulus noemt zichzelf een kundig bouwmeester. De gemeente van Korinthe noemt hij een bouwwerk. We hebben gezien hoe de beelden over elkaar buitelen. Eerst vergelijkt Paulus de gemeente met een akker, waarop door verschillende apostelen is gewerkt: Paulus, Apollos en anderen. In dat beeld is het God die de groei geeft. Het is de boodschap van onze Psalm: als de Heer de groei niet geeft, tevergeefs zwoegen Paulus en Apollos. Maar dan lijkt het alsof Paulus in dat beeld niet verder komt... want ook de gemeente zelf is aan het werk, aan het bouwen. Ze zijn een bouwwerk en ze zijn bouwers tegelijk.

Paulus is de stichter van deze gemeente - dat was de opdracht van zijn apostelschap: het stichten van christelijke gemeenten. Maar hij kon na het stichten van de gemeente niet zelf blijven bouwen - hij reisde rond langs al die gemeenten en schreef hen brieven. Het opbouwwerk moest de gemeente zelf oppakken. En dan zegt Paulus van zichzelf: ik heb het fundament gelegd. Wij weten in ons drassige landje maar al te goed hoe belangrijk dat is: diep genoeg (vorstvrij), breed genoeg, desnoods met heipalen.

Het fundament dat Paulus heeft gelegd is - en hij vertelt het ons zelf -: Jezus Christus. In de gemeente van Korinthe zijn allemaal kampen ontstaan en er dreigen scheuringen: ik ben van Paulus, ik van Apollos, ik van Kefas... Nee, zegt Paulus: het enige dat werkelijk en in letterlijke zin fundamenteel is is dit: Jezus Christus. Dus niet de leer die Paulus over Christus heeft, of de uitleg van Apollos - dat is allemaal ondergeschikt! Het gaat om Jezus Christus zelf.

Dat is vandaag niet anders. Als wij de kerk in de steigers willen zetten, als wij de kerk het waard vinden om aan te blijven bouwen, als wij de kerk willen doorgeven aan onze kinderen, dan is en blijft dit het enige fundament: Jezus Christus. Niet een vaag 'iets daarboven', niet 'er zal wel wat zijn', niet de leer van Calvijn, de dogmatiek van Bavinck of de theologie van Kuitert... nee: de persoon Jezus Christus - zijn leven, zijn woorden, zijn lijden, sterven en zijn

opstanding. Daarom zal hier steeds weer die bijbel opengaan en het evangelie klinken. Dat is het centrum!

Maar daar mag dan het belangrijkste mee gezegd zijn, Paulus is niet uitgepraat. Want er moet verder gebouwd worden. In een fundament kun je niet wonen - er moet een bouwwerk, een huis komen. En dat, dat bouwen, is aan de gemeente van Korinthe zelf, zoals dat ook aan ons, gemeente van Siddeburen is: wij zijn degenen die bouwen op dat fundament. Daarmee lopen we tegen de vraag aan, die Paulus ook oproept: *waarmee* bouwen we? En *hoe* bouwen we? En *wat* bouwen we? Dat alles wordt ons in dit gedeelte niet verteld. Dat is kennelijk aan ons... wij zijn vrij om de kerk te bouwen die hier en nu gebouwd moet worden.

Ja, dat is aan ons, dat is aan de gemeente van Korinthe. Maar Paulus zegt beslist niet: het maakt niet uit wat je doet, zolang het maar over Jezus gaat. Er is nogal verschil tussen het ene bouwwerk en het andere. En het verschil wordt gemaakt door het bouw materiaal - *waar bouwen we mee?* Paulus noemt dan allerlei materialen. Je kunt bouwen met hout, hooi en stro. Jawel, dat houdt het best een poosje. Maar het kan het 'vuur van het oordeel' niet doorstaan. Je kunt ook bouwen met goud, zilver en kostbaar natuursteen. Het is een radicaal beeld dat Paulus gebruikt en het zijn geladen woorden. Daarover kan meer gezegd worden, maar niet nu. De boodschap is: het finale oordeel zal de kwaliteit van ons bouwen zichtbaar maken.

Wat is nu bouwen met goud, zilver en kostbaar natuursteen? Dat is de vraag waarvoor we staan als we gaan bouwen en verbouwen in de kerk. Verdeeldheid, strijden voor eigen gelijk, hang naar het oude is hooi en stro. Veranderen om te veranderen, ongestuurd richtingloos enthousiasme is hout: het stut de boel een poosje, maar kan niet blijvend zijn. Nee, we zullen moeten gaan bouwen met duurzame, kostbare materialen: goud, zilver, marmer. Zouden het niet die dingen zijn, die God ons zelf geeft: geloof, hoop en liefde, vrijheid en verantwoordelijkheid, trouw en moed? En zullen we dan ook maar gaan bouwen met het goud dat God ons in handen heeft gelegd - het geschenk uit de hemel, het aandeel van God aan de bouw van het huis: onze eigen kinderen - de volgende generatie!

Amen